

يىل : ۱ صاى ۵

يىللىقى

عثمانلى مەلىكىتى ۱۲۰۰ غروش
روسىيە ۋە مىسىر ۱۲۰۰ روبلە
باشقا مەلىكىتلەر ۱۲۰۰ فرانك

صاىسى ۱۰ پارا

مىدىرى جلال ساھىر

ادارە خانە

استانبول دە ئور عثمانىيە

جادە سىندە ۴۰ نومۇرلى

«تورک يوردى»

پنجشنبه ۸ مايس ۱۳۳۰

تورک سوزى

خەلقە دوغرۇ كېتىمەك ، خەلق اچچون چالیشمق . . .

هفتە دە بر «تورک يوردى» طرفندە يېقىرىلير

بو صايدەكى يازىلار :

عثمانلىجە دە گېل تورکچە ، عمر سيف الدين * شعر : قوشما ، تارخان * تجارتك استقبالى : بقال دكانلرى ، هابل آدم * ادرنه اويانيور ، آ . ح * تورک دنيا سنده ، ت . س * تورک کوچنك مسامره سى ، تورک سوزى * مىلى حكايه : تورک چوجوغى ، عمر سيف الدين *

عثمانلىجە دە گېل تورکچە

مستقل و «نفسى عارف» بر ملت اولديغنى چكەميه نلر
صومما ديلر :

— تورکچە يوقدر! ادبيات بيتيور . لسان عثمانى (!) يه
يازيق اولويور ...

ديه باغريديلر . على كمال بك صانكه پاتاغون ياده ياشيور مشر
گيبي «لسانيات» علمنك ائبارزو «ايكى كره ايكي دورت»
قادر معلوم و مقبول اساسلرينى آياقلر آلتنه آلاق
يوكسك سسله :

— بولسان عثمانلى لسانيدر .

ديدى . خاير على كمال بك ، قرون وسطائى بر مدرسه
تحصيلندن صوگرا لسان معلمى اولان ناجى مرحومه
آرتيق يگيرمنچى عصر ك اورتاسنده اينانمق معصوميتنى
گوستهرمه يگزر . بولسان عثمانلى لسانى ده گيلدر . بولسان
يعنى بزم لسانمز تورکچەدر . و «عثمانلى لسانى» ديه
ياشاين و قونوشولان بر لسان يوقدر . بو حقيقتى ائكتحتصر
بر «لسانيات» ، بر «سليقيات» كتابنك ياپراقلرينى
قاريدير سه گز همهن آكلارسكز . لا كين بن سزى
بوزحمته صومايا جغم . مدح ايتديگكز شمس الدين سامى
بگى سويلته جگم ، اونى ديكله ييگزر .
دييوركه :

— «دنياه سيمه ائك زياده لطافت بخش لسان ايتاليا نجه

«ملتير لسان و مى حرث ايله آريلير» تورک ملتئك
لسانى ده تورکچەدر . بوتون تورانده بولسان قونوشولور .
مى حرث هنوز تأسس ايتمك اوزره در . طييعى بوده مى
اويانيقلقدن چيقاقدر . وقتيله آلمانلر كده مى بر حرثلرى
يوقدى . شيمدى اويانان گنجلر قونوشولان طييعى
و حقيقى تورکچەنى ، بو جانلى لسانى يازمغه باشلاديلر .
يايدقلىرى شوندىن عبارتدى :

۱ — عربجه ، عجمجه تركيب و جمع قاعدهلرينى
قوللانماق . (اصطلاحلر مستثنا)

۲ — تورکچە له شمه مش عربجه ، عجمجه سوزلر
يازماق و مى تورک صرفى لسانده حاكم و مستقل طانيق
۳ — استانبول شيوه سنى نظمده و نثرده بداعته
مقياس عد و ينه بوشيوه يى بوتون تورانه ادبى ، ممتاز
و عمومى بر ادبيات لسانى اولمق اوزره قبول ايتديرمك .

ملت محبتدن وطن محبتى ، وطن محبتدن ده لسان
محبتى دوغار . هر كس سويلديگى گيبي يازمغه ، كندى
آنا ديلنى ، نازك استانبول لسانى سومگه ، عربجه ،
عجمجه تورکچە له شمه مش سوزلرى قوللانماق ، عربجه ،
عجمجه صرفيله تركيلر ، جمعلر ياپماقغه باشلايجه توركارك

وروجه در، دیه نلر وارد. لکن تجربه ایدنلر تسلیم و اعتراف ایدرلرکه دنیا ده سمعه الک خوش کلن و آکلایانلری بیله مفتون و حیران ایدن بر لسان وارسه اوده استانبوله و دولتک بویوک شهرلرنده تکلم اولونان ترکجه در. ترکجه ده نه ایتالیانجه نك بربرخی تعاقب ایدن «ی» لری و شده لی «ر» لری. نه روجه نك ییلان فیشتیسی آندیران «س» تابلرلی، و پلنك «ت» و «ذ» لری وارد. قولاغی پوراجق، طبعه ناخوش کله جک هیچ بر حال یوقدر.

شمس الدین سامی بگه «تورک شووه فی» دییه مزسکیز. چونکه آرنالوددی. هرمتفن آدام گیبی اوده ملتپورور ایدی. فقط بر آرنالود ملتپوروزی ایدی. «آرنالودلق نه ایدی، نه اولاجق؟» سرلوحه سیله یازوب بکرشده فرانسزجه، آرنالودجه، تورکجه اولارق باصیردینی کوچوک و مهم کتابی شه سزگورمشسکیزدر. بوکتاده آرنالودلقی آکلایرکن تورکلر ایچین سویله دیگی شیر هیچ محبه دلالت ایتز. لاکین بوذاتده فن غیرتی واردی. فن نامه دوغروی سویلیور، بزم فله مناسبتلری تمامیه کسمش اولان زاواللی ادیبلریمیزی اویاندرمه چالیشیوردی. و فن نامه سویلرکن بزم قلمزده کی مقدس «توران» هیجانی دویمیوردی.

باقیگز فن نظرنده بر عثمانلی لسانی اولامایاجغی ناصیل [۱] آکلایور:

— «لسان، هیچ بر وقت صنعی اولاماز. آلسنه نك نه صورتله تحصیل و تکون ایتدیگی محینه کبریشسه ک سوز جوق اوزایاجغندن یالکزشوقدر دیرزکه دنیا ده هیچ بر لسان یوقدرکه انسانلر طرفندن صورت مخصوصه ده پایلمش اولسون. بوسوک زمانلرده صنعی بر لسان چیقارمه چالیشانلرک سعلری هبایه کیتمشدر. و هیچ بر وقت نتیجه پدید اولیه جقدر. [طبیعه قارشى سعیک ثمره سی اولماز. لسانلر طبیعیدر. ادبیات، خلقت سویله دیکی لسانه تابیدر. اونك داخلنده اصلاحات و تزینات پایبیلیر؛ فقط خارجه جیفاماز.] آلیشمی دنیا ده غریب شیدر. بزشمیدیکی ادبیاتمه آلیشدق. بزه طبیعی کورونور. لکن بر کره ارقه ده دونه لم. و یسینک، ترکسینک بر فقره سنی و یا منشآت فریدوندن بر مکتوبی آلوب جوق عربی و فارسی اوقومامش بر ترکه

[۱] سامی بکک الک مهم سوزلری آبریمه بارانته ز ایچنه

آلیورم.

ویا خود اولدجه اوقومش بر قادینه، سوکره یالکز کندی لسانی بیلیر بر ابرانی به نهایت لسانک فصاحت و واقف بر عربی اوقویالم، هیچ برینک برشی آکلایاجغی کوره جکزه دیك که بوکتابلر نه تورکجه، نه فارسی و نه ده عربی یازمشدر. یاولان نه لساندر؟ نرده سویله نیور؟ کیملر استعمال ایدیورلر؟ صرف صنعی بر لساندر. شوقدر وارکه بو صنعی لسانده قوللانیلان کلهلر صرف اویدورمه مهملاتدن اولیوب اوچ لساندن مأخوذدر. [لسان عثمانی اوچ لساندن یعنی عربی و فارسی و تورکجه لسانلرندن مرکبدر. دیك عادت اولمشدر. عادت الیهیه و طبیعه مفایر اولان بو تعبیر اکثر قواعد و انشا کتابلرنده و بوکا مائل کتابلرده ذکر و تکرار اولونویور. نه قدر یا ککش، نه بویوک خطا! اوچ لساندن مرکب بر لسان! دنیا ده کوروله مش شی! [خیر! هیچده اولیه دکلد. هر لسان بر لساندر. واقوام اهم بیننده اولدینی کی. آلسنه بیننده دخی درجات مختلفه ده قرابت و مناسبت بولونوب هر بر قاچ لسان بر زمره تشکیل ایدر. ایدمی سربریکمز لسانه آلسنه تورانی زمره منه منسوب ترک لساندر. بوکا برنجی درجه ده عربیدن و ایکنجی درجه ده فارسیدن بعض کلهو تعبیرلر کیرمشدر.] لکن بو کلهلر نه قدر جوق اولسه لسانک اساسی دکیشدیره من. مثلا: اسپانیوله و پورتیکیزجه ده اوقدر کلات عربیه بولنیورکه بونلرک جمی بویوک بر جله تشکیل ایتشد. لکن مذکور لسانلر، عربی ایله فلان لساندن مرکبدر، دینلمیوب لاتین زمره منه منسوب مستقل لسانلر عد اولونور.] کذلک انکلیزجه ده مان یاری یاری به فرانسزجه کلهلر بولندیی حالده انکلیز لسانی جرمان زمره منه منسوب بر لسان اولوب فرانسزجه به یابانچی نغم اولونور. هر لسانک مأخوذ و مستعار کلهلرینه باقیلماز. اساسی اولان تصریفات باقیلیر. حتی ترکسینک صنعی لسانه دخی اوچ لساندن مرکب نامی و برله من؛ چونکه تورکجه کلاتدن عاری دینله جک درجه ده عربی و فارسی به بوغولاش اولان اوعبارده ده دخی تصریفات «اولق» و «اتک» فعللریله و افاده «ده، دن، ایله، سز» کی تورکجه ادواتله اولویور. دینک. بینه تکرار ایدرز: لسانغز پک کوزل بر لساندر. [سویله دیکمز کی یازاجق و او شیوه و قاعده دائره سی داخلنده اصلاح و ترقیسه چالیشجق اولورسه ق لسانک کوزلکیله متناسب مکمل بر ادبیاته مالک اولاجمزه شبه یوقدر.] عربیدن، فارسیدن بر جوق کلهلر لسانغزه کیرمشدر. پک اعلا! اونلر تورکجه لشمش؛ هرکس بیلیور، اکلایور. بزه تورکجه کی قوللانیورز. و الخ...

قوشما

ای تورک گنجی! آچ گوزیکلی آزیجق
اطرافکله بر دقت ایت، گوردیکک
خیال ده گیل، حقیقتدر، پک آجیق،
پوسو قورمش هرکس سکا باق بوگون.

مدنیت آتش، دمیر آلیله
قان طاشیرتان، یووا بیقان سیلیله
ایله ریلیور الکتریک پیلیله
یاییلیری اوچورومده هیچ دوگون؟

آرتیق اویان کیف زمانی ده گیلدر
ایچدکلرک باده ده گیل، هب زهر
قوتله نوب غربی قورقوب و سیندیر،
غالب گلده، سوکرا «تورک» دی، توگون...

تارخانه

فک، عالم بر آرنالود آغزندن چیقان شو قطعی
سسنه قارشى قولالریگزى قاپارینه:
— بولسان عثمانلی لسانیدر.

دییه بیلیرمیسکیز علی کمال بک؟ خاییر بولسان عثمانلی
لسانی ده گیلدر. تورکجه در... غزته گزک «ستون ابتهاج»
لرینه «نمونه کمال» اولق اوزره قویدیفکیز و مستزادلی
ایکی مصراعنده تام سکز دانه فارسی قاعده سیله ترکیب
بولونان توحاف و عجایب شیر هیچ بر ملتک لسانی اولاماز.
شکل و طرز اعتباریه اسکندریه ادبیاتی آندیران اُسکی
ملتسز ادبیاتک ترکیلری، «اندوده، آموده، برازنده،
بساطی» گیبی انقاضی تورکلر اصلا بکهنوب اوقوما یا.
جقلردر. و نه قدار چالیشسه گز، عربجه، عجمجه ترکیلر
یایسا گز قونوشولان طبیعی، گوزله و ترکیسز تورکجه
غلبه چالاجق و عثمانلیجه دینلن اندرون دیلی اُسکی
دیوانلرک شیمدی بیله آرتیق آچیلوب اوقونامایان میلی
محبوبلی صحیفه لری آراسنده مؤبد اگومولی قالا جقدر.

عمر سیف الدین

بقال دکانلری

بوسنه اسلام بقاللری چوقلاشدی؛ ادرنه قاپوسندن
کوپری به قادار بر جوق بیاض - قیرمیزی رنگلی دکانلر
تصادف ایدیلرکه، بونلرک اکثریسی ده بوسنه آچیلان
بقال دکانلریدر. بودکانلر ائی ایشلییور و گوزله کار
براقیور. فقط، بوکاری دوام ایتدیرمک و زیاده لشدیرمک
لازم. بوناصیل اولاییلیر؟

تورک بقال اصنافی بوجهتی آیدن ائی به تدقیقه مجبوردر.
چونکه، رقیلری مدهش بر اقتصادی پلان ترتیب ایشلر:
هنوز، محله لری اشغال ایدن اُسکی بقاللر، یکی تورک
بقاللرینه رقابت ایتک، حتی تورک بقاللری افلاس ایتدیرمک
ایستیورلر؛ بونک ایچین آمریقا اصولی بر (تروست)
پروژه سی یامیشلر. بوتون بقاللر، بر شرکت عقد ایدیورلر.
هر بقال دکاننده کی سرمایه سنی شرکت ترک ایدیور
و بوسرمایه نسبتنده حصه آلیور. فقط دکان کندیسى
طرفندن اداره ایدیلیور، و سرمایه سنی نسبتنده پاره
آلیور. و دکانک اداره سی، اولادلرینه قالیور.

شیمدی، بوشرکنده ایکی نقطه به اهمیت ویرلمشدر:
۱: اوجوز مال آلا بیلیمک و اوجوز ساتا بیلیمک؛
۲: بقال اصنافی غائب ایتیمک؛

برنجیسی ایضاح ایدم: بوتون بقال دکانلری بردکان
حاله گتیریلدیگندن صاتین آلان ذخیره بویوک بریکون
تشکیل ایدر و بویله بویوک بریکونلق ذخیره ده بویوک
بربقالدن آلتماز، آنجق، محلنده کی تجارندن آلیور. مثلا
استانبوله کی ۳۰۰۰۰ بقالک آلا جنی پرنج، خاویار،
صابون، طوز، قونسروه و سائر بر بقالک آلا جنی
فیاتک یوزده اوتوزی نسبتنده داها اوجوزدر و داها
اعلا سیدر. شه سزکه، اوجوز آلان برمالده اوجوز